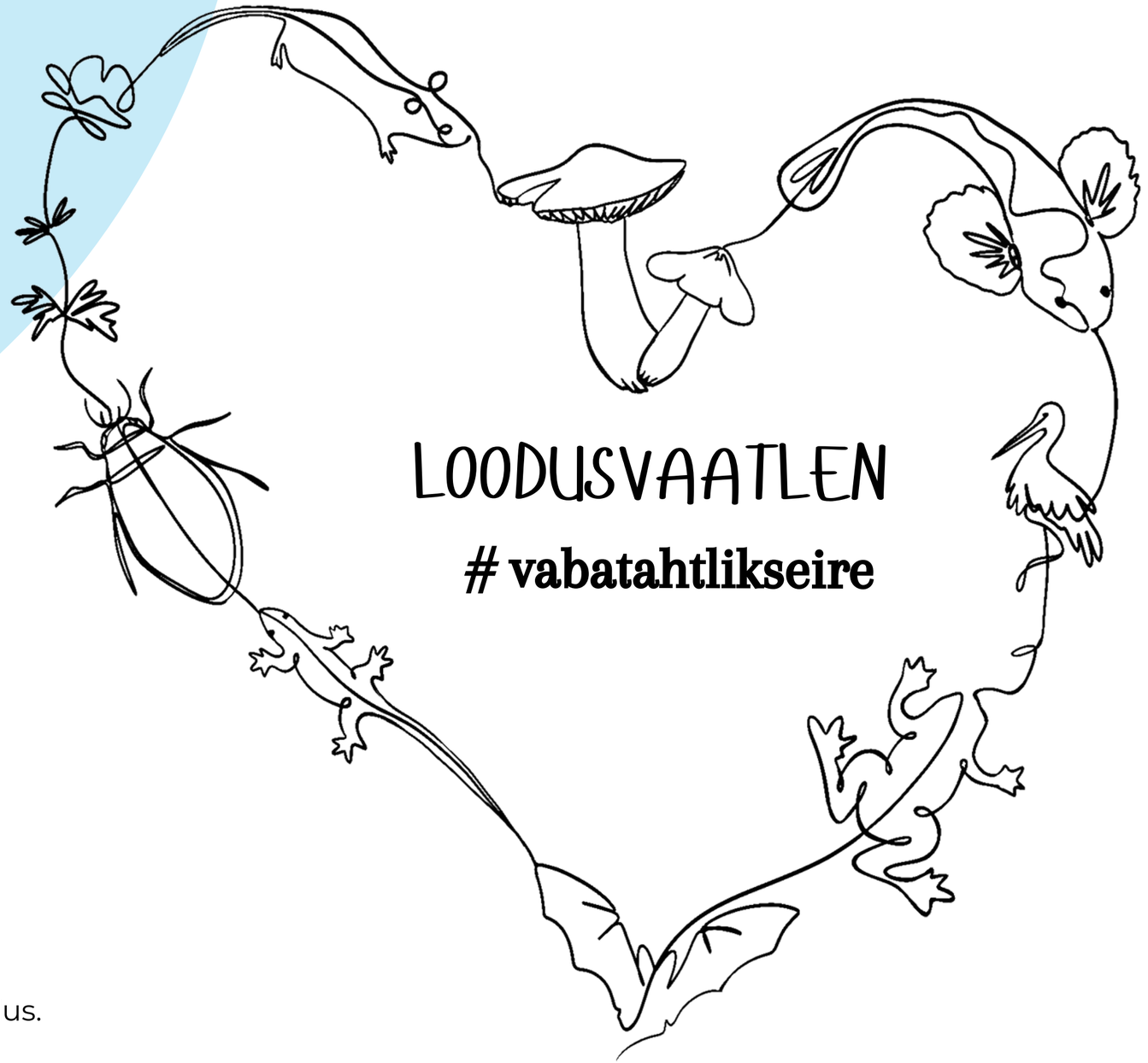
Vabatahtlik seire Keskkonna-agentuuris

Liisa Rennel

ŠVEITSI–EESTI koostööprogramm

KESKKONNAAGENTUUR

Kaasrahastanud Šveitsi riik majanduslike ja sotsiaalsete erinevuste vähendamiseks Euroopa Liidus.

Loodusveeb (loodusveeb.ee)

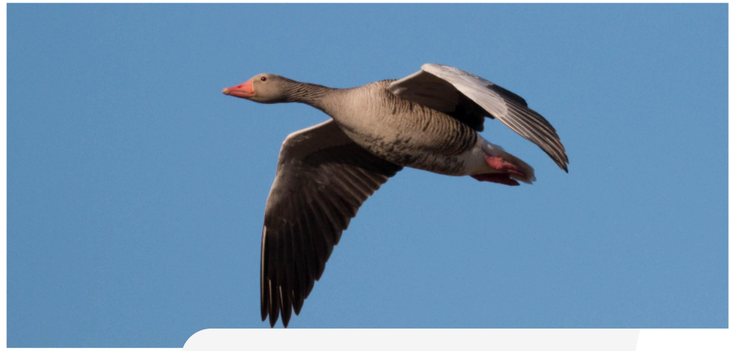
Harrastusteaduse projektid

Hallhane vabatahtlik seire 2026

05.08.2026 - 15.08.2026 | Keskkonnaagentuur

Eestis sigiva hallhane asurkonna arvukuse ja muutuse hindamine ajas

Loe edasi...

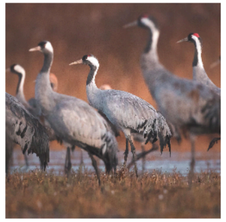

Sookurgede vabatahtlik seire 2026

10.08.2026 - 31.10.2026 | Keskkonnaagentuur

Pesitseva ja läbirändava sookurgede asurkonna suuruse ja selle muutuste hindamine.

Loe edasi...

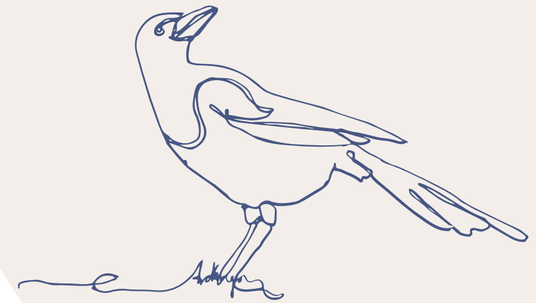

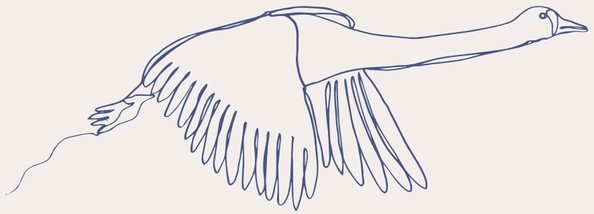
Sõbraks tolmel

27.07.2026 - 30.09.

Projekti eesmärk on
Eestis õitel tegutsev
leviku kohta.

Loe edasi...

Avaleht > Teemad > Sookurgede vabatahtlik seire 2026

Sookurgede vabatahtlik seire 2026

KÄIMASOLEV

ŠVEITSI–EESTI koostööprogramm

Keskkonnaagentuur kutsub kõiki huvilisi osalema sookure vabatahtlikus seires. Loendused aitavad hinnata nii Eestis pesitsevate kui ka rändeajal siin peatuvate sookurgede arvukust ning jälgida selle muutumist aastate jooksul.

Augustis koosnevad sookurgede kogumid peamiselt Eestis pesitsenud ja siin suve veetnud lindudest. Septembris hakkab osa neist juba lõuna poole liikuma, samal ajal saabub Eestisse üha rohkem Soomest ja Loode-Venemaalt pärit läbirändajaid. Septembri jooksul suureneb kogumites läbirändavate sookurgede osakaal, kuid nende seas on veel ka Eestis pesitsenud ja siin suve veetnud linde.

Rändeks valmistuvaid ja rändel peatuvaid sookurgi võib kohata paljudes paikades üle Eesti. Päeval toituvad nad sageli põldudel ja rohumaadel, ööseks kogunevad aga madalatesse veekogudesse, märgaladele või teistele turvalistele ööbimispaikadele.

Osalemiseks vali sobiv vaatluskoht, loenda sookured ja edasta oma vaatlus Loodusvaatluste nutirakenduse või PlutoF GO äpi kaudu.

TÄHELEPANU!
Android-seadmetes ei ole praegu võimalik Loodusvaatluste nutirakendusse Smart-ID-ga sisse logida. Palume võimalusel kasutada sisselogimiseks Mobiil-ID-d või esitada vaatlus PlutoF GO rakenduses. iOS-seadmetes toimib sisselogimine nii Smart-ID kui ka Mobiil-ID-ga. Vabandame ebamugavuse pärast!

Kaasrahastanud Šveitsi riik majanduslike ja sotsiaalsete erinevuste vähendamiseks Euroopa Liidus.

Vabatahtlik seire 2026

- **Talvituvate nahkhiirte vabatahtlik seire**
- **Kevadrändel hanede ja laglede vaatlused toitumisaladel**
- 2026. aasta looma siili vaatluste kogumine
- Künnivareste ja harakate vabatahtlik seire
- Piiritajate ja pääsukeste vabatahtlik seire
- Kahepaiksete vabatahtlik seire
- **Ujurite vabatahtlik seire**
- Vaskuss
- **Nahkhiirte vabatahtlik seire**
- Tolmeldajad
- **Hanede ja laglede sügisrände peatuspaikade vaatlused**

Ujurite vabatahtlik seire

Eesmärk: Ujurite leviku täpsustamine.

Ujuriseire kui loodusharidus

- Sobib loodusõpetuse tundi või huviringi sisustama
- Eelmisel päeval ettevalmistatav
- Mahub koolitundi
- Korraga pildil nii putukad, kahepaiksed, kalad...
- Põnev nii lasteaialastele kui ka teismelistele
- Saab tutvuda loodusvaatluste tegemise ja määramist abistavate äppidega

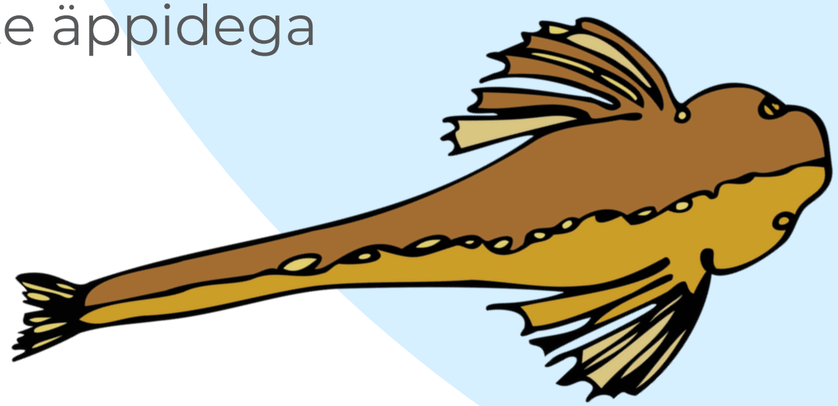

Foto: Liisa Kütt

Õppepäevad

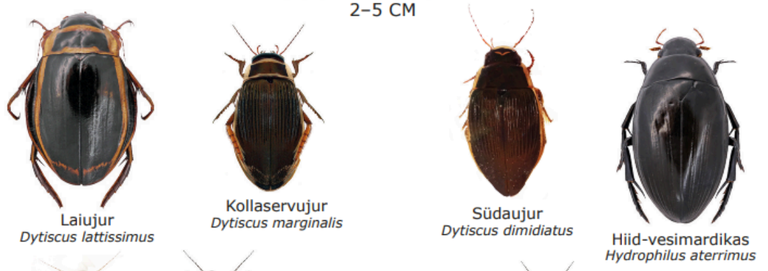

Ujurite määraja

EESTI UJURID
JA MÕNED SARNASED LIIGID

VALI SUURUSE JÄRGI SOBIV GRUPP JA ASU LIIKE TUVASTAMA!

SUURED UJURID
2–5 CM

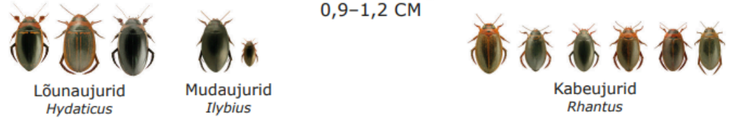
Laiujur *Dytiscus lattissimus*
Kollaservujur *Dytiscus marginalis*
Südaujur *Dytiscus dimidiatus*
Hiid-vesimardikas *Hydrophilus aterrimus*
Rabaujur *Dytiscus lapponicus*
Ogaujur *Dytiscus circumcinctus*
Lääneujur *Dytiscus semisulcatus*
Pirnujur *Cybister lateralimarginalis*

KESKMISED UJURID
1,4–1,8 CM

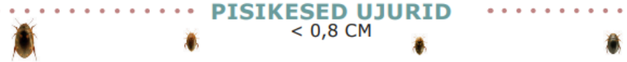
Saleujurid *Colymbetes*
Käbaujurid *Acilius*
Tõmmuujurid *Graphoderus*
Keskmine vesimardikas *Hydrochara caraboides*
Ujurlutikas *Ilyocoris cimicoides*

VÄIKESED UJURID
0,9–1,2 CM

Lõunaujurid *Hydaticus*
Mudaujurid *Ilybius*
Kabeujurid *Rhantus*

PISIKESED UJURID
< 0,8 CM

Vooluujur *Platambus maculatus*
Harilik hiilaujur *Laccophilus hyalinus*
Raba-hiilaujur *Laccophilus poecilus*
Vööt-väeujur *Agabus undulatus*

KESKKONNAAGENTUUR

ŠVEITSI–EESTI koostööprogramm
Kaasrahastanud Šveitsi riik majanduslike ja sotsiaalsete erinevuste vähendamiseks Euroopa Liidus.

3 KESKMISED UJURID — Tõmmuujurid
Graphoderus

1,4–1,8 CM

LAI-TÕMMUUJUR
Graphoderus bilineatus **1,4-1,6 cm**

kollane vööt vähemalt 2x laiem kui mustad vöödid

ELUPAIK: Seisuveekogude ja aeglase vooluga jõgede taimestikurikkad osad
LEVIK: Levinud üle Eesti
SEISUND: Paiguti tavaline

Tegelik suurus

keha tagaosa laienenud

SOO-TÕMMUUJUR
Graphoderus cinereus **1,4-1,5 cm**

tumeda vöödi ja selja vahel ei ole kollast triipu

tumeda vöödi ja pea vahel ei ole kollast triipu

ELUPAIK: Seisuveekogude taimerikkad osad
LEVIK: Levinud üle Eesti
SEISUND: Tavaline

Tegelik suurus

TRIIP-TÕMMUUJUR
Graphoderus zonatus **<1,5 cm**

tumeda vöödi ees peenike kollane triip

tumeda vöödi ja selja vahel peenike kollane triip

eesselja muster varieerub

ELUPAIK: Seisuveekogude taimerikkad osad
LEVIK: Levinud üle Eesti
SEISUND: Paiguti tavaline

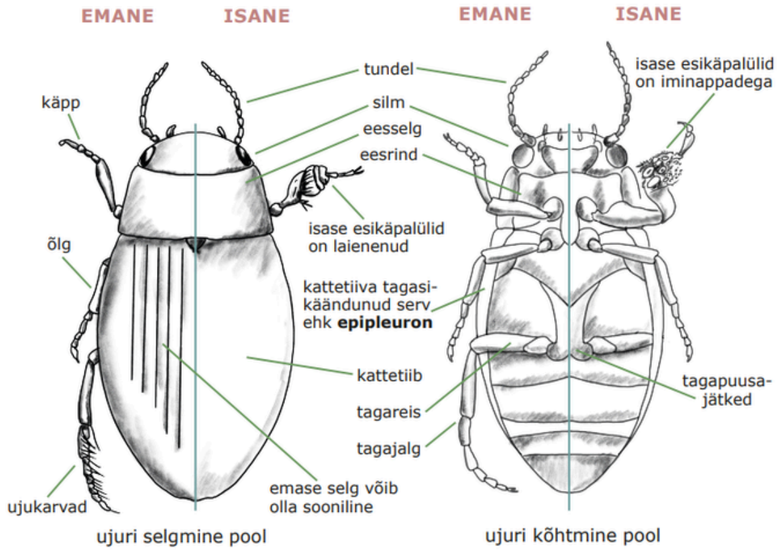
Tegelik suurus

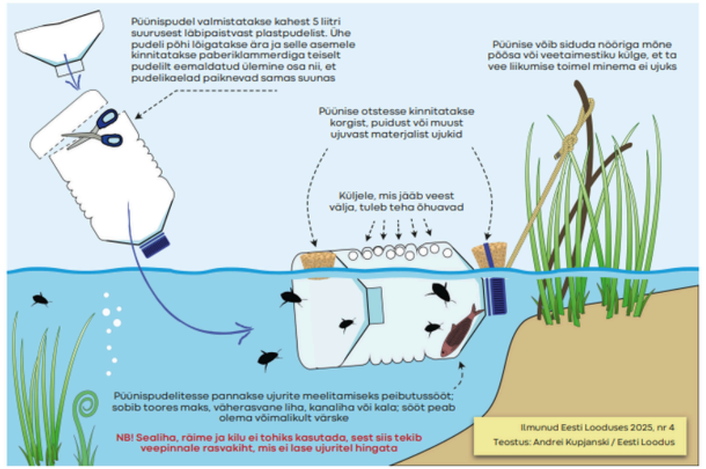

Kõigil tõmmuujuritel on kõht ja jalad kollased

Emased tõmmuujurid võivad olla nii siledad kui krobelised

UJURIJOONIS JA PÜÜNISE VALMISTAMINE

Kokkuvõtted

Ujurite vabatahtlik seire 2025

Vaatlejaid: 90
Vaatlusi: 885

Eesmärk: Ujurite leviku täpsustamine.

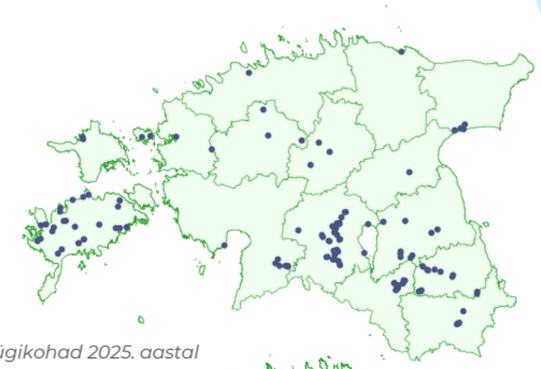
Ujurid on magevees elavad röövtoidulised mardikalised. Nende hulgas on lisaks pisikestele ja raskesti äratuntavatele liikidele ka kümneid suurt kasvu mardikaid, keda on võimalik lihtsate vahenditega veest kinni püüda ja õues ära määrata. Eestis on ujureid seni püütud ja uuritud vaid mõne suurema vee-elustiku projekti raames, kuid valdav osa siseveekogudest on seni uurimata. Seetõttu on ka paljude liikide leviku andmed tagasihoidlikud.

Keskkonnaagentuur kogub andmeid kõigi ujurite kohta, kuid peamiselt on andmeid tarvis kaitse alla kuuluva laiujuri *(Dytiscus latissimus)* ja lai-tõmmuujuri *(Graphoderus bilineatus)* leviku kohta. Nende liikide levila on Euroopas tugevalt vähenenud, peamiselt elupaikade hävimise ja veekogude eutrofeerumise tõttu.

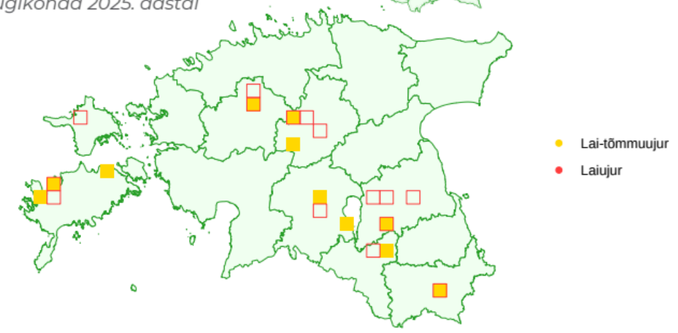
Laiujur ja lai-tõmmuujur on Euroopa Liidu loodusdirektiivis nimetatud ohustatud liigid, kelle asurkonna seisundit on tarvis hinnata iga kuue aasta järel. Selgrootute puhul jälgitakse selleks tarbeks liikide leviku muutumist ajas. Seire metoodika võimaldab hinnata ka liikide arvukuse muutumist, kui samades veekogudes püütakse ujureid erinevatel aastatel ja aastaaegadel. Võimalikult tõepärane hinnang eeldab mahukat andmestikku ja palju vaatlusi Eesti erinevatest piirkondadest. Seetõttu on vabatahtlike panus siin väga oluline!

Ujurite vabatahtliku seire metoodikat on testitud ja laiemalt kasutatud viimasel kahel aastal. 2025. aastal püüti ujureid kokku 145 veekogus. Lisaks tehti ujurite kohta hulgaliselt juhuvaatlusi.

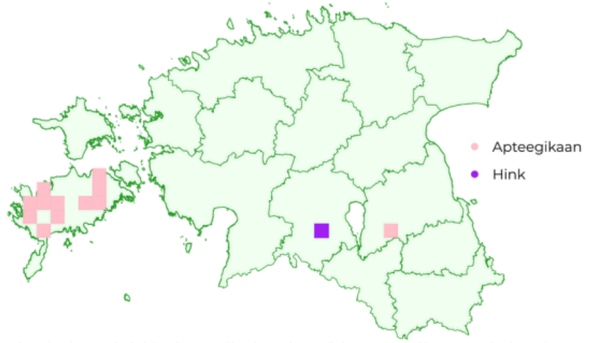

Foto: Rein Nellis

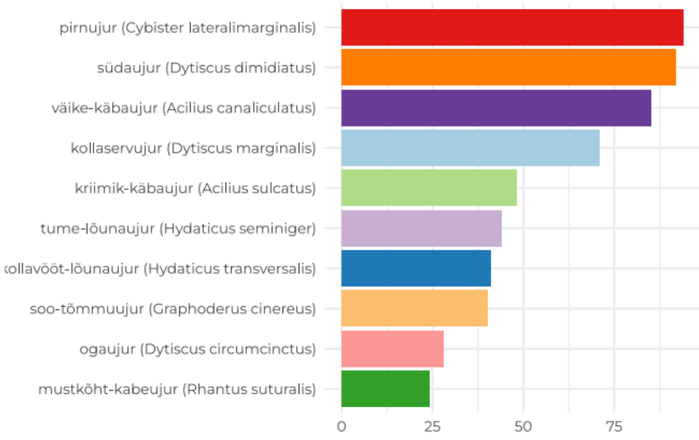
Ujurite püügikohad 2025. aastal

Kaitse alla kuuluvat laiujurit ja lai-tõmmuujurit leiti 2025. aastal kokku 30-st erinevast veekogust

Ujurite seire käigus leiti kaitse alla kuuluvaid apteegikaane (Hirudo medicinalis) kokku 18-st erinevast veekogust ja hinku (Cobitis taenia) ühest veekogust

Kõige sagedamini vaadeldi seire käigus pirnujurit, järgnesid üsna võrdselt südaujur ja väike-käbaujur.

Ujurite vabatahtliku seire metoodika üks toredamaid kasutusviise on õpilaste loodusharidus. Sageli on kooli lähedal mõni veekogu, kuid tavapärase kahvapüügi jaoks on koolitund liiga lühike ja terve klassiga koos kahvamine ei pruugi ka piisavalt ohutu tunduda. Seevastu ujurite pudelpüünistega püüdmise metoodika (selle kohta loe lähemalt Loodusveebist harrastusteaduse projektide alt) võimaldab juhendajal püünised eelmisel päeval püügile seada ja järgmisel päeval minimaalse ajakuluga koos lastega välja võtta. Püünistesse tulevad lisaks ujuritele veel teisedki veeputukad, kahepaiksed (nii konnad kui vesilikud), kalad, teod ja kaanid. Seega saab ühe käiguga ja küllaltki vähese vaevaga näha erinevaid vee-elustiku rühmasid. Ja mis kõige toredam, ujurid – kõige suuremad vees elavad mardikad – köidavad ühtviisi nii lasteaialapsi kui ka teismelisi (kes siis ei tahaks suure mardikaga selfit teha).

Täname kõik, kes on oma ujurite vaatluseid Loodusvaatluste andmebaasi ja eElurikkuse andmebaasi sisestanud!

Foto: Rein Nellis

Allikad:
Loodusvaatluste andmebaas
lva.keskkonnainfo.ee
eElurikkuse andmebaas elurikkus.ee

ŠVEITSI–EESTI koostööprogramm
KESKKONNAAGENTUUR

Kaasrahastanud Šveitsi riik majanduslike ja sotsiaalsete erinevuste vähendamiseks Euroopa Liidus.

Tekst ja joonised: Liisa Rennel, Rein Nellis

Ilustraator: Ave Kongo
Kujundus: Uku Peterson

Õpilasuurimused

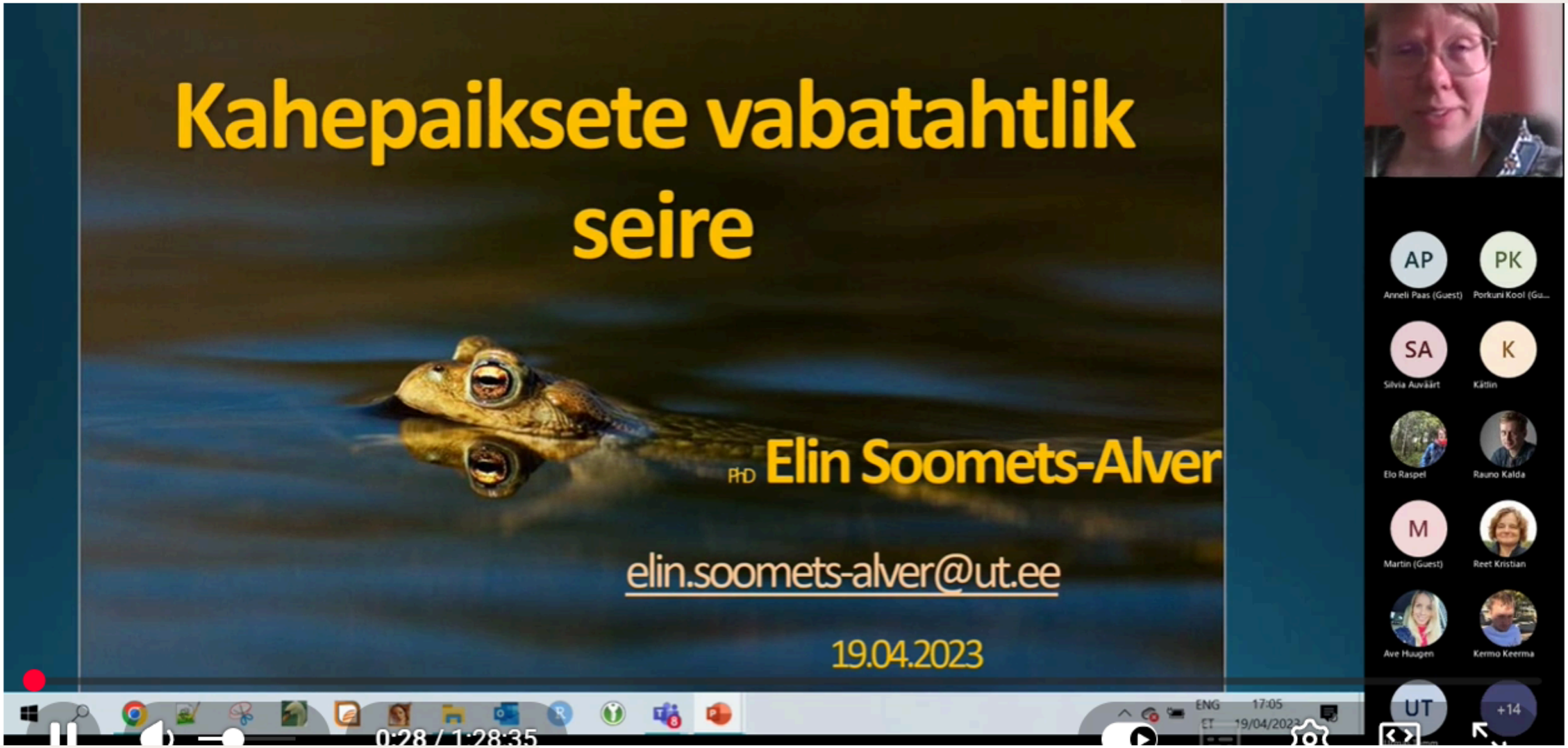

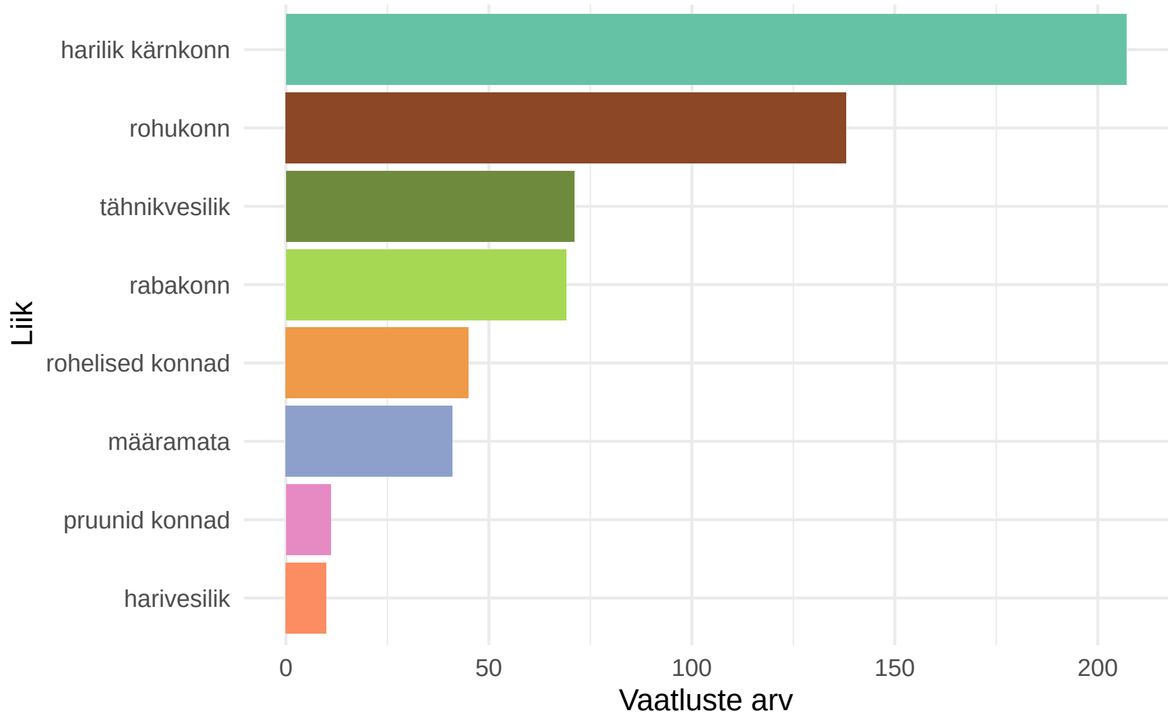
Kahepaiksete vabatahtlik seire

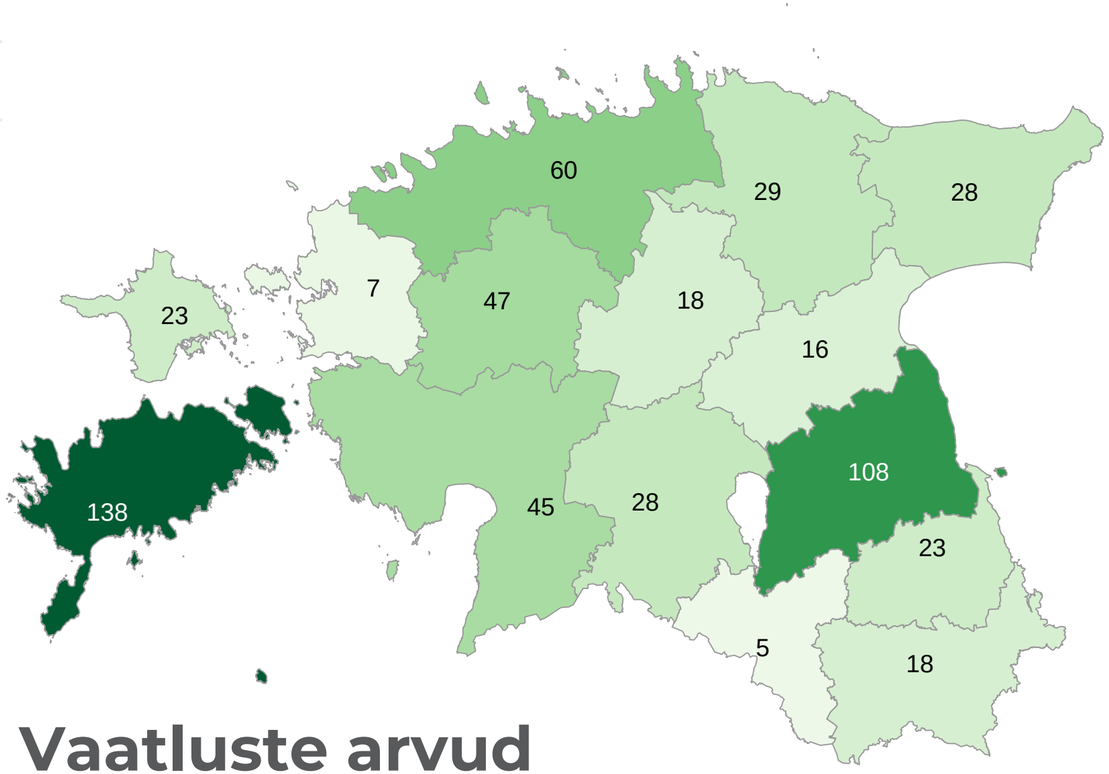
Eesmärk: kaardistada kahepaiksete liikide levikut. Pikemas plaanis võimaldab samade veekogude korduv seiramine jälgida muutusi liikide arvukuses ja seisundis.

Videoloeng

Kahepaiksete vabatahtlik seire
PhD Elin Soomets-Alver
elin.soomets-alver@ut.ee
19.04.2023
AP
Anneli Paas (Guest)
PK
Porkuni Kool (Gu...
SA
Silvia Auväärt
K
Kätlin
Elo Raspel
Rauno Kalda
M
Martin (Guest)
Reet Kristian
Ave Huugen
Kermo Keerma
UT
+14
0:28 / 1:28:35

Vaatluste arvud maakondade lõikes

Tolmeldajate vabatahtlik seire

Eesmärk:
Tavalisemate liikide tutvustamine ja levikuandmete kogumine.

Tolmeldajate juhend

Kimalased ja mesilased

Meemesilane

Talukimalane

Põldkimalane

Niidukimalane

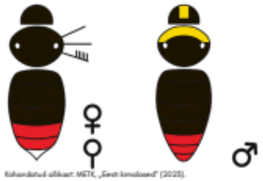

Kivikimalane

Metsakimalane

Kivikimalane
(Bombus lapidarius)

aprill-september | 10-22 mm | Vaata lisafotosid →

Foto: Villu Soon, CC BY-NC (elurikkus)

♀ ♂

Kohandatud allikast: MSTK „Eesti kimalased" (2020).

- Üks Eesti tavalisemaid ja arvukamaid kimalasi.
- Vaadeldav peamiselt sooja ja päikeselise ilmaga.
- Kohtab avatud elupaikades, kuid eelistab kiviseid ja õiterikkaid elupaiku, väldib metsaseid alasid.
- Nad külastavad väga paljusid erinevaid õistaimi nt ristikuid, ohakaid, punet jne.

- Pildista putukat pealt või küljelt. Pealt pildistades veendu, et näha on ka tagakeha tipp (nad hoiavad oma keha sageli üsna kumeralt, mistõttu võib tagakeha tipp fotol varju jääda).

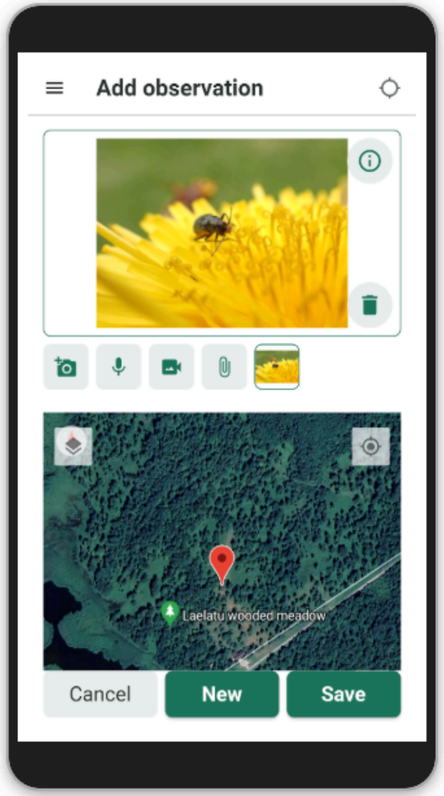
- Teised mustad ja punase tagakeha tipuga kimalased (nt tumekimalane)

← Avalehele | Rühma algus ↗ | ← Eelmine | Järgmine →

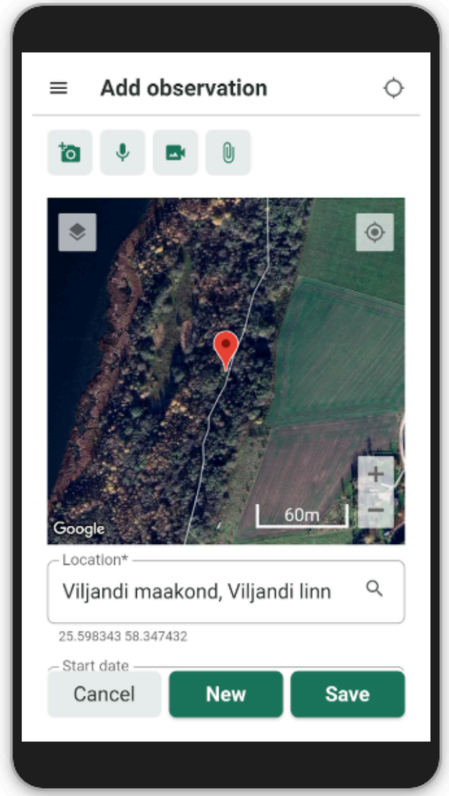
PlutoF GO

Tartu Ülikooli poolt hallatav äpp, mis on mõeldud loodusvaatluste tegemiseks.

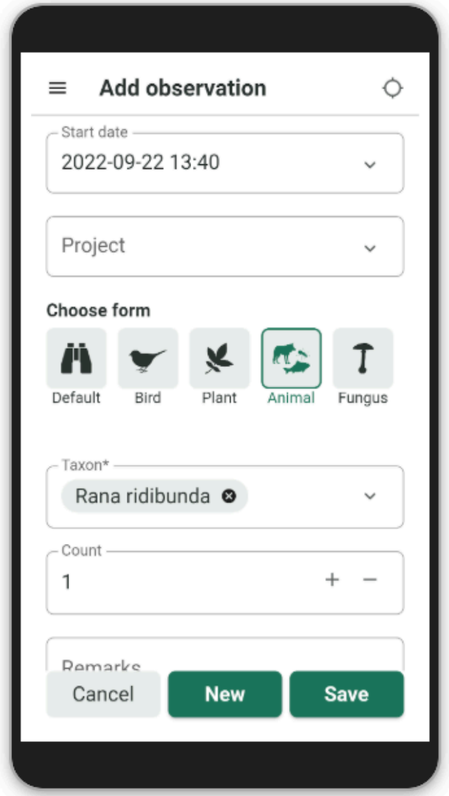

Media (photo)

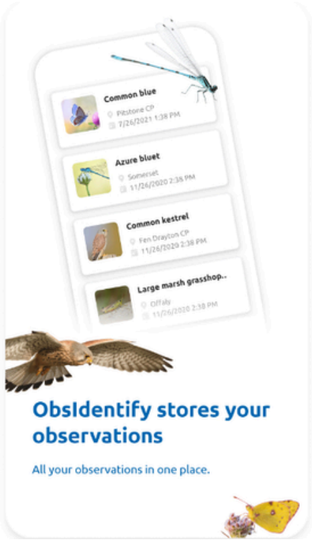
Location

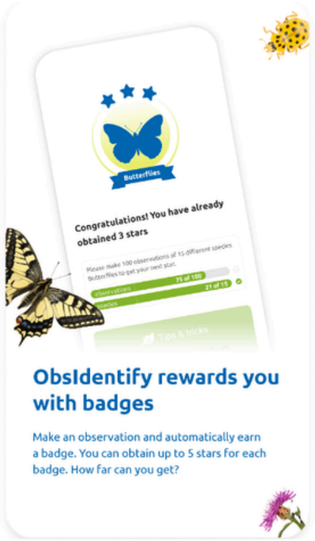

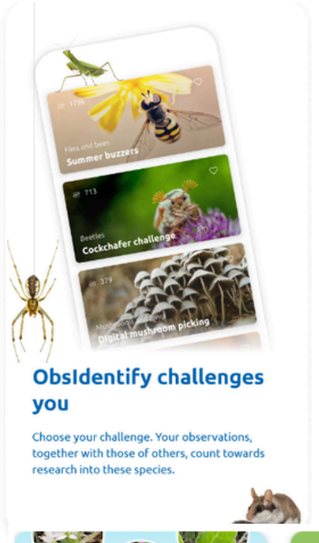
Time, form and taxon

Putukate määramisel on abiks ObsIdentify, taimede puhul kasuta FloraIncognitat

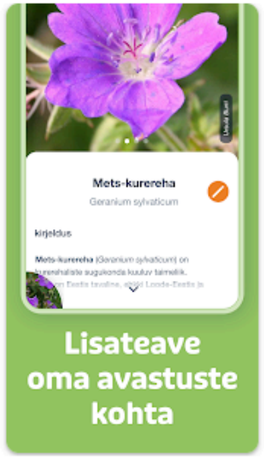

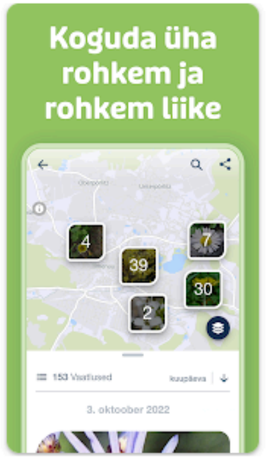

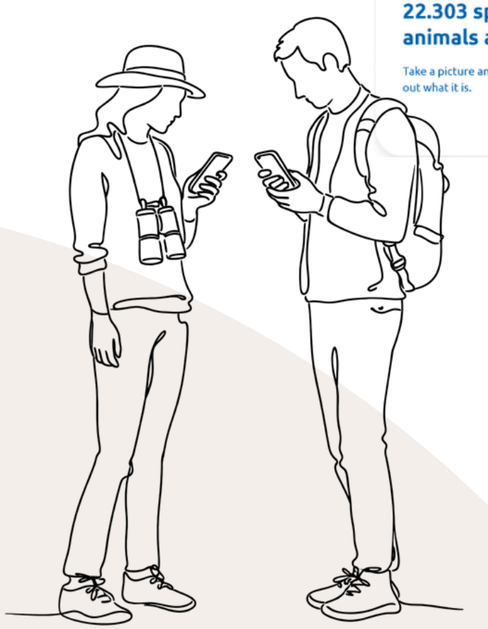

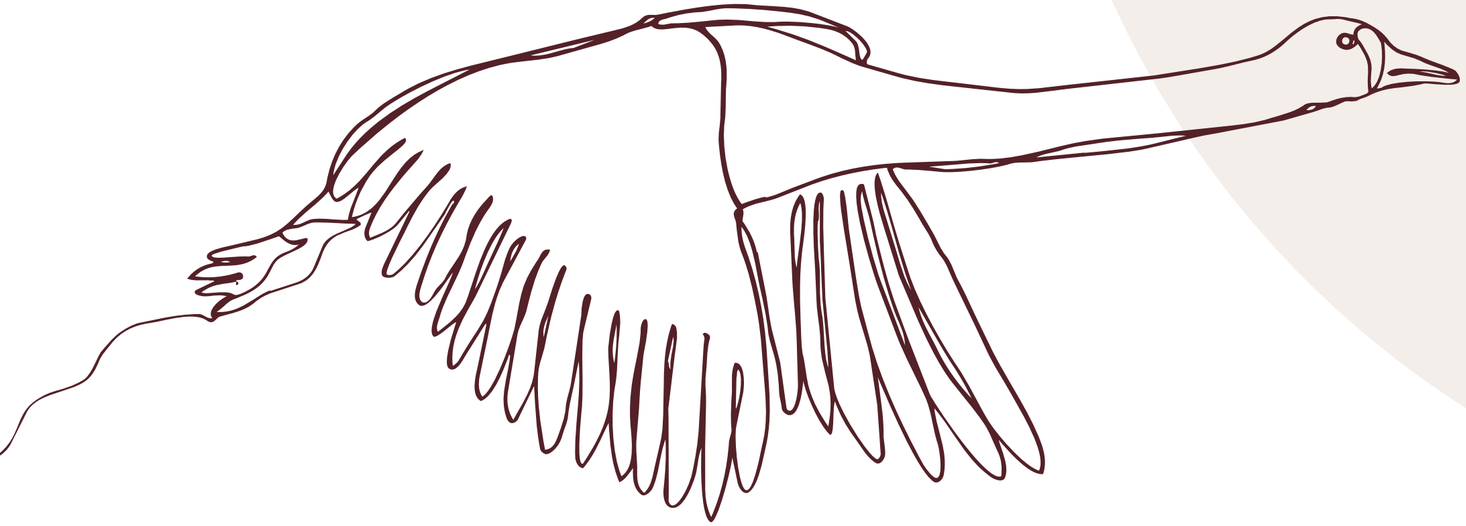

Täname tähelepanu eest!

SWISS – ESTONIAN
Cooperation Programme

REPUBLIC OF ESTONIA
ENVIRONMENT AGENCY

Co-financed by Switzerland to reduce economic and social disparities within the European Union.